

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบกิจการสหกรณ์

รุ่งโรจน์ สรวุฒิพิบูลย์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการเงินสหกรณ์
กรมส่งเสริมสหกรณ์

นิยาม “สหกรณ์”

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สหกรณ์” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ผู้มีสัญชาติไทย โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้...

มาตรา 33 สหกรณ์จะตั้งขึ้นได้โดยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์และต้อง...

คุณค่าสหกรณ์

สหกรณ์อยู่บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพ สมาชิกสหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์

อุดมการณ์และวิธีการสหกรณ์

อุดมการณ์สหกรณ์

ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม

วิธีการสหกรณ์

การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี

หลักการสหกรณ์

หลักการที่ 1

การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

หลักการที่ 2

การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

หลักการที่ 3

การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

หลักการที่ 4

การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5

การให้การศึกษ ฝึกอบรมและสารสนเทศ

หลักการที่ 6

การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

หลักการที่ 7

การเอื้ออาทรต่อชุมชน

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

- ❁ การจัดหาทุนเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์
- ❁ การดำเนินธุรกิจตามอำนาจกระทำการ
- ❁ การประชุมคณะกรรมการฯ การประชุมใหญ่ และการออกเสียง
- ❁ การฝากและการลงทุนเงินของสหกรณ์
- ❁ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์
- ❁ เกณฑ์กำกับดูแลกิจการทางการเงินของสหกรณ์ภาคการเงิน

ทุนดำเนินงานของสหกรณ์

ที่มาของทุนดำเนินงาน

- (1) ออกหุ้น
- (2) รับฝากเงิน
- (3) กู้ยืมเงินและรับเงินจากการออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงินอย่างอื่น
- (4) สะสมทุนสำรองและทุนอื่น ๆ
- (5) รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

หุ้นของสหกรณ์

การออกหุ้น

- ✚ สมาชิกรายหนึ่งถือหุ้นได้ไม่เกิน 1 ใน 5 (ม.33 (3))
- ✚ การขายหุ้นให้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น
- ✚ การโอนหรือถอนหุ้นบางส่วน
- ✚ การจ่ายคืนค่าหุ้นกรณีปกติ
- ✚ การจ่ายคืนค่าหุ้นกรณีสหกรณ์ขาดทุนสะสม

การรับฝากเงิน

มาตรา 46 (5) แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542

- ❁ รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำ
- ❁ รับฝากได้จาก 1) สมาชิก 2) สหกรณ์อื่น
- 3) สมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์ฯ ที่เข้าเงื่อนไข
- 4) นิติบุคคลที่เข้าเงื่อนไข
- ❁ ระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจาก
นายทะเบียนสหกรณ์

การรับฝากเงิน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ

- ความแตกต่างของเงินฝากออมทรัพย์และประจำ
- การเปิดบัญชี
- อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก
- เงื่อนไขการฝากการถอน
- การปิดบัญชี

ภาษีที่สหกรณ์และสมาชิกได้รับยกเว้น

กิจการสหกรณ์เป็นการทำธุรกิจเฉพาะกับสมาชิกในวงจำกัด และเพื่อส่งเสริมให้กิจการของสหกรณ์สามารถช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้ตามเจตนารมณ์ ภาครัฐจึงยกเว้นภาษีอากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สหกรณ์

1.1 ภาษีเงินได้นิติบุคคล

- สหกรณ์ไม่อยู่ในนิยามตามความมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร

1.2 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

- สหกรณ์ไม่อยู่ในนิยามที่จะต้องถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายตามความมาตรา 69 ทวิ แต่อยู่ในนิยามที่ต้องเป็นผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย

ภาษีที่สหกรณ์และสมาชิกได้รับยกเว้น

- 1.3 ภาษีธุรกิจเฉพาะ เฉพาะกิจการให้กู้ยืมแก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น
ตามมาตรา 91/3
- 1.4 อากรแสตมป์ (ภาษีที่จัดเก็บจากตราสาร 28 ลักษณะ) ได้รับยกเว้น
บางรายการตามบัญชีอากรแสตมป์
- 1.5 ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสำหรับการได้มา การจำหน่าย การ
ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ หรือการยึดหน่วง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สิน
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ.2542

ภาษีที่สหกรณ์และสมาชิกได้รับยกเว้น

2. สมาชิก

2.1 เงินได้จากดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ตามมาตรา 42 (8) แห่งประมวลรัษฎากร

2.2 เงินได้จากดอกเบี้ยเงินฝากประเภทประจำ เฉพาะการฝากเป็นรายเดือน ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 24 เดือน โดยมียอดเงินฝากแต่ละคราวเท่ากันแต่ไม่เกิน 25,000 บาทต่อเดือน และรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 600,000 บาท

2.3 เงินได้จากเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร พ.ศ.2514

2.4 หักลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย

การให้เงินกู้

มาตรา 46 (6) แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542

✿ ให้เงินกู้แก่สมาชิก ได้ตามระเบียบของสหกรณ์

มาตรา 46 (8) แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542

✿ ให้เงินกู้แก่สหกรณ์อื่น ได้ตามระเบียบของสหกรณ์
ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

✿ การออกตั๋วสัญญาใช้เงิน

การให้เงินกู้

ข้อบังคับกำหนดเกี่ยวกับการให้เงินกู้ ดังนี้

- 1) หลักเกณฑ์การให้เงินกู้
 - 2) ประเภทและจำกัดแห่งเงินกู้
 - 3) หลักประกันสำหรับเงินกู้
 - 4) ลำดับแห่งการให้เงินกู้
 - 5) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
 - 6) การส่งชำระหนี้เงินกู้
 - 7) การควบคุมหลักประกัน การเรียกคืนเงินกู้และอื่น ๆ
- ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสทท

คณะกรรมการดำเนินการ

การประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

- ❁ การแจ้งกำหนดการประชุม
- ❁ องค์กรประชุม
- ❁ ประธานในที่ประชุม
- ❁ การออกเสียงและวินิจฉัยปัญหา

การประชุมใหญ่

รูปแบบการประชุมใหญ่

- ❁ การประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก (ม. 40)
- ❁ การประชุมใหญ่สามัญประจำปี (ม. 54)
- ❁ การประชุมใหญ่วิสามัญ (ม. 55)
- ❁ การประชุมใหญ่เรียกครั้งที่สอง (ม. 58)

การประชุมใหญ่

- ❁ การแจ้งกำหนดการประชุมใหญ่
- ❁ องค์กรประชุมในการประชุมใหญ่
- ❁ การประชุมใหญ่โดยผู้แทนสมาชิก
- ❁ การออกเสียงและวินิจฉัยปัญหา
- ❁ อำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่

กรณีปัญหาการประชุมใหญ่

- ❁ สหกรณ์มีสมาชิก 1,000 คน
- ❁ สมาชิกมาลงชื่อเข้าร่วมประชุมใหญ่ 600 คน
- ❁ ระหว่างประชุม สมาชิกเข้าๆ ออกๆ จนเหลือเพียง 300 คน
- ❁ ประธานขอมติเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณการเงิน
 - สมาชิกครบเป็นองค์ประชุมหรือไม่
 - ถ้าครบเป็นองค์ประชุม การนับมติจะนับอย่างไร

การฝากหรือลงทุน

มาตรา 62 เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น
- (2) ฝากในธนาคาร หรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์
 - สถาบันการเงินตาม พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551
 - วัตถุประสงค์เพื่อความช่วยเหลือทางการเงิน
- (3) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ
 - หลักทรัพย์ตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535
- (4) ซื้อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์
- (5) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์และสหกรณ์อื่น

การฝากหรือลงทุน

(6) **ข้อห้ามของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดว
หรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์ โดยได้รับความเห็นชอบจาก
นายทะเบียนสหกรณ์ **

- สถาบัน หมายถึง นิติบุคคลตามกฎหมายที่จัดตั้งไว้ก่อน
- ข้อห้าม หมายถึง การซื้อหุ้นของสถาบันที่มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น
- ความสะดว หมายถึง ธุรกิจของสถาบันดังกล่าว ทำให้กิจการ
ของสหกรณ์เกิดความสะดวอย่างไร
- ความเจริญ หมายถึง ธุรกิจของสถาบันดังกล่าว ทำให้กิจการ
ของสหกรณ์มีความเจริญ ก้าวหน้าอย่างไร
- ห้ามลงทุนก่อนได้รับความเห็นชอบ (ไม่เห็นชอบย้อนหลัง)

การฝากหรือลงทุน

- (7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่ คพช. กำหนด
- การออกตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน
 - การร่วมทุนเพื่อดำเนินธุรกิจกับเอกชน

ประกาศ คพช. เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์

พ.ศ.2558

พ.ศ.2563

- ข้อ 3
- (1) บัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก
 - (2) ตัวแลกเงิน/ตัวสัญญาใช้เงิน ที่ธนาคารรับรอง สลักหลังหรือรับอาวัล
 - (3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ ธ.(มีรัฐวิสาหกิจ)ออก
 - (4) บัตรเงินฝาก/ใบรับฝากเงิน บ.เงินทุน/เครดิตฟองซิเออร์
 - (5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ระดับ A- ขึ้นไป
 - (6) หุ้นกู้มีหลักประกัน/หุ้นกู้ไม่ค้ำประกัน ระดับ A- ขึ้นไป
(ไม่รวมหุ้นกู่อนุพันธ์แฝง / หุ้นกู้ไม่กำหนดอายุไถ่ถอน)
 - (7) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้น

- ข้อ 3
- (1) คงเดิม
 - (2) คงเดิม
 - (3) คงเดิม
 - (4) คงเดิม
 - (5) คงเดิม
 - (6) คงเดิม
 - (7) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้น
 - (8) หน่วยลงทุนของกองทุนรวม ที่มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนตาม ม. 62

ข้อ 4 การนำเงินฝากตามข้อ 3 (7) ต้องไม่เกินทุนสำรองและต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ก่อน

ข้อ 4 คงเดิม

การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

มาตรา 60 การจัดสรรสุทธิประจำปีของสหกรณ์

1. ต้องจัดสรรเป็น

1.1 ทุนสำรอง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

1.2 ค่าบำรุงสันนิบาตฯ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง
แต่ไม่เกินร้อยละ 1 (ไม่เกินสามหมื่นบาท)

2. ที่เหลือ ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรภายใต้ข้อบังคับ ดังนี้

2.1 เงินปันผล ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2 เงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกทำไว้กับสหกรณ์

การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

2.3 เงินโบนัสกรรมการและเจ้าหน้าที่ ไม่เกินร้อยละ 10

- อำนาจการจ่ายโบนัสเป็นรายบุคคล

2.4 ทุนสะสม เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของสหกรณ์
ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

- การจัดสรรเป็นทุนสะสมอื่นที่ไม่ได้กำหนดใน

ข้อบังคับ

- การกำหนดระเบียบเพื่อใช้จ่ายทุนสะสม

- การจ่ายทุนสะสมเพื่อรักษาระดับอัตราเงินปันผล

Q & A